

Ст. н. с. Пламен Петров, доктор по икономика

ФУНКЦИИ И ПРАВОМОЩИЯ НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНОЕКСПЕРТНАТА КОМИСИЯ

С Кодекса за застраховането, Д.в. бр. 103/2005 г., при решаване на неимуществени претенции по задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ бе регламентирано участие на Застрахователноекспертни комисии (ЗЕК) към застрахователите. Дейността на комисииите е уредена в чл. 273, ал. 1 на кодекса, като ролята на комисииите е дефинирана както следва: „При смърт и телесни увреждания на трети лица обезщетението се определя от застрахователна експертна комисия към застрахователя на виновния водач или по съдебен рег.“

Лаконичният текст на закона поражда някои съществени въпроси относно функциите и правомощията на ЗЕК в процеса на обработката и решаването на претенциите в застрахователните дружества. Съществува и разнообразна практика, която е и предмет на дискусия.

ПЪРВИЯТ ВЪПРОС Е ЗА СПОСОБИТЕ ЗА КОНСТИТУИРАНЕТО НА ЗЕК

От текста в кодекса следва, че комисииията представлява оперативен орган към застрахователя. Следователно органът за оперативно управление на дружеството/съвет на директори или управителен съвет/ следва да вземе решение за конституирането на ЗЕК.

В практиката на застрахователните дружества е налице отклонение от този принцип. В някои ЗЕК е създадена със заповед на изпълнителен директор, който действа в качеството си на законен представител на застрахователя. При други е налице т.нар. косвено оправомощаване на изпълнителния директор да конституира ЗЕК със заповед. Това става чрез приемането на задължителните публични „Правила за обработка на претенции“, в които органът за оперативно управление на застрахователя е делегира правомощието за конституиране на ЗЕК на изпълнителния директор.

Независимо от разнообразната практика на застрахователите същественото в случая е, че при конституирането на ЗЕК следва да се осигури безспорна легитимност на този помощен орган. Причината е, че именно ЗЕК по силата на кодекса от името на застрахователя „определя застрахователни обезщетения“. Тези застрахова-

телни обезщетения представляват значим единичен и общ обем на изходящия паричен поток. В този смисъл легитимността на ЗЕК следва да е безупречна.

ВТОРИЯТ СЪЩЕСТВЕН И ДИСКУСИОНЕН Е ВЪПРОСЪТ ЗА ПРАВОМОЩИЯТА НА ЗЕК

Според Кодекса за застраховането ЗЕК „определя“ застрахователното обезщетение. Употребеният термин „определя“ може да бъде тълкуван в две разновидности:

- определя размер или
- определя и основание и размер на застрахователното обезщетение.

Поради възможността за тълкуване би следвало органите на управление на всеки застраховател да преценят какви конкретни правомощия, респ. отговорности, ще възложат на ЗЕК. В зависимост от волята на управителния орган ЗЕК може да бъде:

1. Помощен експертен орган, който да решава въпроса ограничено - само в частта причинно-следствена връзка между събитие и настъпило увреждане и парична оценка на размера на настъпило увреждане.

Оттук произтичат и съответни изисквания за състава на ЗЕК, който следва да оценява в пари реално настъпилите увреждания в резултат на настъпилото конкретно застрахователно събитие. В дейността си комисииията следва да отчита не само уврежданията, но и утвърдената застрахователно-ликвидационна и съдебна практика.

При тази разновидност на делегирано правомощие съставът на ЗЕК следва да бъде в експертен състав с привли-

чане на специалисти по съответната на увреждането медицинска област - хирурзи, травматолози, вътрешни болести и т.н., като и специалисти в областта на застрахователното право - адвокати, преподаватели и т.н. При този вариант на делегирано правомощие застрахователната част от решаването на щета - валидност на полица, покрити рискове, регламентираны изключения, както и възможните регресни права се решават по общия ред на вътрешните правила за всеки застраховател.

На практика ЗЕК играе ролята на колективен експерт, даващ становище относно причинно-следствена връзка между събитие и настъпило увреждане и оценяващ в пари настъпилото увреждане. Отговорността за начина на решаването на щетата - за плащане или отказ, както и за действията по реализация на регресни права, се делегира на други длъжностни лица, на застрахователя.

2. Решаващ орган по конкретната претенция. В този случай ЗЕК се занимава освен с оценката на уврежданията, но и със застрахователната част на претенцията - валидност на полица, покрит риск, изключения, даващи основание за отказ от изплащане на обезщетение, наличие на основания за регрес срещу виновния и т.н.

Различията между двете възможности при определяне на правомощията на ЗЕК са съществени и от гледна точка на последващия контрол и следва да се вземат предвид от управителните органи на

застрахователите.

При дейността на ЗЕК, в качеството и на помощен експертен орган, решенията подлежат на оперативен контрол от страна на застрахователя, тъй като комисииията се произнася единствено по въпроса за причинно-следствената връзка между застрахователното събитие и възникналото увреждане, както и за паричния израз на настъпилото увреждане. Решенията относно основателността на претенцията, както и за възможността за регрес, се вземат от други длъжностни лица, определени по надлежния ред от застрахователя. Налице е допълнителен преглед на същата претенция, но вече от застрахователна гледна точка.

При дейността на ЗЕК, в качеството му на решаващ орган на застрахователя, подобен преглед и оперативен контрол в процеса на решаването на щетата е невъзможен. Практически решението на ЗЕК е окончателно и подлежи на изпълнение от длъжностните лица, обработващи щетата.

На пръв поглед изглежда, че възлагането на функции на ЗЕК като решаващ орган е по-практично с оглед бързина при решаването на щетите. При вземането на решения от управителните органи относно пълни правомощия на ЗЕК обаче следва да се отчетат и възможните рискове. Основният риск се състои във факта, че ЗЕК е колективен орган и трудно би могло да се търси персонална отговорност на отделните членове за взети колективни решения, както и за извършени на основата на тези решения плащания. Особена възможност за проявление на този риск има тогава, когато не са изградени ясни правила и процедури за дейността на самата ЗЕК.

От гледна точка на необходимостта за правилно управление на риска в застрахователното дружество по-приемливият вариант на правомощия на ЗЕК са ограничени, т.е. дейността да се ограничи до помощен експертен орган, оценяващ настъпилите увреждания.

ТРЕТИЯТ СЪЩЕСТВЕН ВЪПРОС, ЗАСЯГАЩ ДЕЙНОСТТА НА ЗЕК, Е ТОЗИ ЗА НЕОБХОДИМОСТТА ОТ СЪЗДАВАНЕ НА ПРАВИЛА ЗА РАБОТА

на този помощен орган. Практиката и в това отношение е разнообразна сред застрахователите.

Необходимостта от правила се определя от възприетия обем на дадените правомощия в конкретния застраховател. Там, където ЗЕК е изградена като решаващ орган на застрахователя, необходимостта от нарочни правила за дейността е неотменима, тъй като решенията ангажират застрахователя за значими по своя размер суми.

Самите правила освен лимит на компетентност на ЗЕК следва да съдържат решения за важни процедурни въпроси, свързани с кворума при заседанията, при вземането на решения, способите за изразяване на особено мнение от отделни членове, да регламентиран приемлива гъвкавост на състава с цел привличането на експерти, да регламентиран задължителното обявяване и отвеждането на членове на комисииията при наличие на конфликт на интереси и прочее регламенти. Целта е да се засили самоконтролът и възможностите за последващ контрол върху дейността на ЗЕК.

ЧЕТВЪРТИЯТ ВЪПРОС Е СВЪРЗАН С КАДРОВТО ОБЕЗПЕЧАВАНЕ НА ЗЕК

При избора на председател на ЗЕК следва да се отчетат образованието и застрахователният опит на лицата, предлагани за тази позиция. Освен това обаче е полезно застрахователите чрез Правилата за дейността на ЗЕК да въведат изисквания за предварително деклариране на икономическа свързаност на лицето, избрано за председател, с оглед прозрачност в неговите действия.

Аналогично, за всички членове на ЗЕК следва да съществува ангажимент за задължително обявяване на икономическа и/или родствена свързаност и задължение за самоотвод при наличие на подобни връзки.

В приеманите правила следва да се предвидят и санкции за конкретни членове на комисииията, извършили нарушения в тази насока.

При привличането на външни специалисти - лекари, юристи и др., следва да се отчита характерът на масовите случаи в практиката на дружествата и на това основание да се ангажират съответните специалисти.

Полезно е правилата за дейността на ЗЕК да предвиждат и възможност, при отделни случаи застрахователите да привличат и допълнителни специалисти, извън установения състав на ЗЕК, които със своите знания и опит могат да допринесат за вземане на най-правилното решение.

В заключение може да се отбележи, че в условията на ежегоден ръст на единичния размер на платените обезщетения, както и общия обем на изплатените суми, вниманието на застрахователите върху дейността на собствените им застрахователно-експертна комисииия, ще се засилива.

Забележка. Изразените становища в статията са лични.

**Санди - недвижими имоти
предлага**

- покупка, продажба, отдаване и наемане по наем
- отпускане на ипотечни кредити
- управление на недвижим имот
- пренасяне на дома и офиса, почистване

1202 гр. София,
ул. „Г. С. Раковски“ № 5,
тел./факс: 931 39 66, 931 15 40
sandy_ni@abv.bg, www.sandi.imot.bg

Вече
на нов
адрес!

софсправка®
национална информационна система

0 900 12 900

За абонати на БТК - (0.96лв/мин.)

12 900
(0.96лв/мин.)

www.sofspravka.com